
Operationen

Et skuespil af

Kaj Munk

Udgivet i 2015. Teksten må i denne form frit benyttes med angivelse af Kaj Munk Forskningscentret, Aalborg Universitet, som kilde.

Kaj Munk Forskningscentret, Aalborg Universitet.

Indhold

Operationen	4
Metadata om værket	4
Titel	6
1. Akt: I	6
2. Akt: II	13
3. Akt: III	23
4. Akt: IV	28

Operationen

Kilde Munk, Kaj. 1942. "Operationen", i *Med Sol og megen Glæde*, 77-102, København: Nyt Nordisk Forlag Arnold Busck.

Indledning

Skuespillet er en væsentligt forkortet udgave af *Willi Kuhn i Donland*. I tidligere udgivelser og omtaler er stykket ofte blevet dateret til 1919. Kaj Munk Forskningscentrets forfatterarkiv har muliggjort en nøjere datering til tiden fra tidligst i april 1920 til senest i efteråret 1921. For en grundig læsning og en indgående diskussion af stykkets datering henvises til følgende artikel: Anker Gemzøe: 'Viljen til Operation: Munks første diktatordrama – original og bearbejdelse' i *Nordica* 29, 2012, p. 271-319.

Den omarbejdede version blev trykt for første gang i antologien *Med Sol og megen Glæde* (1942). Efter alt at dømme er omarbejdelsen foretaget ret kort tid før denne udgivelse. Med offentliggørelsen af den omarbejdede version ønskede Munk tydeligvis at vise begyndelsen til den genre, han i mellemtiden havde udfoldet så mange nuancer af: Det politiske drama. Den historiske baggrund var afslutningen på 1. Verdenskrig og begivenhederne i de umiddelbart følgende år, hovedsageligt set med et dansk udgangspunkt: afstemningen om grænsedragningen mellem Danmark og Tyskland, de voldsomme politiske konflikter omkring Flensborg og afstemningen i den afgørende Anden Zone samt især Paaskekrisen fra lørdag den 27. marts til søndag den 4. april 1920, hvor Christian den Tiende mod Folketingets flertal udnævnte regeringen Liebe.

Genren havde vist sig at blive et af Munks varemærker med skuespil som *Fugl Fønix* (1926), *Hamlet* (1935), *Sejren* (1936) og desuden med væsentlige politiske elementer eller indslag i skuespil, som også rummer andre hovedtemaer, fx *En Idealist* (1928), *Kardinalen og Kongen* (1929), *Cant* (1931) og *Diktatorinden* (1937). Yderligere har Munk skrevet en række upublicerede skuespil, som har aktuel politisk betydning og her udkommer for første gang, bl.a. *Fru Koltchak* (1934), *Selvtægt* (1937) og *Gullegrylaplens Hovedstad, Kandelabrien* (1939).

Mellem dramaets to versioner er der nogle slående forskelle. Først og fremmest er stykket radikalt forkortet til næsten en tredjedel. For det andet mærkes den erfarne dramatikers diskrete afdæmpning af originalens mest primitive former for entydighed, både i identifikationen af de agerende og i for-

muleringen af 'moralen'. Den største ændring i stykket vedrører dog behandlingen af ministriceerne og den forargelse over kvinders deltagelse i politik, der er et hovedmotiv i originalen. Kun ministriceen Malfan er blevet tilbage, og den svulmende, studentikose satire over hendes brug af fremmedord er der kun spor af i en enkelt replik. Også i Willi Kuhns (stærkt kondenserede) opgjørstale er kvindetemaet næsten forsvundet.

Bearbejdelsen *Operationen* viser, at Munk på den ene side gerne ville have ungdomsdramaet frem, men på den anden side ikke stå model til den æstetiske og politiske blottelse, som en offentliggørelse af originalmanuskriptet ville have givet. På den anden side er plottet og den ideologiske hovedlinje i dramaet fuldt bevaret.

Operationen

Af Dramaet:
Operationen.

1. Akt: I

FØRSTE FASE

Sygdommen

Sal i Kongeslottet i Donlands¹ Hovedstad. Til Stede er Højesteretsassessor Bohm. Biskop Sehnil, Direktør Uwin², Godsejer Fertner, Garvermester Gislo og mange flere betydelige Mænd, gennemgaaende upolitiske. Desuden Kongens Kabinetssekretær³ og Kongen selv.

- (1) **KONG ULF DEN SEJSTENDE:** (*holder Tale*) — — samt de urolige Tidens Mørke. De ved, og De vil tro mig, naar jeg siger det, at jeg er ikke besjælet af Ærgerrighed eller Herskesyge. Det har alle Dage været min Stolthed at — æh — at bygge videre paa min ædle frisindede Bedstefaders Værk, da han fraskrev sig Enevoldsmagten med Glæde. Lykkelig har jeg været ved i min 20-aarige Regeringstid at se Fordomme og Forrettigheder forsvinde, Lighed for Loven gennemføres i alle Forhold og — og kort sagt — alt det der. Jeg modtog med ærligt ment Velkommen for 3 Aar siden det venstredemokratiske Ministerium og ventede mig det bedste Samarbejde. Mine Herrer, jeg er blevet skuffet. Ikke fordi mit Ministerium har Kongedømmets Afskaffelse paa Programmet. Jeg er ikke blind for, at der kan siges meget til Fordel for Republikken. Men hvad der har skuffet mig er det, at jeg synes, Friheden er blevet en Karikatur af det, jeg forstaar, min ædle Bedstefader havde tænkt sig med den. Strejker og Persiflage⁴ og — ja, kort sagt, alt det der forpester det offentlige Liv, og

¹*Donland:* Foruden i "Operationen" og i stykkets oprindelige version "Willi Kuhn i Donland" bruger Munk ligeledes de fiktive landenavne "Donland" og "Rubesien" i skuespillet "Fugl Fønix" (1926). Donland er et gennemskueligt pseudonym for Danmark. Rubesien kunne give associationer til "ruber" (latin for "rød" med mange afledninger) og "ruberia" (italiensk for "røven", "udplyndring", "røvertogt"). Kravene på Flensborg og den foregående 'fortyskning' af byen blev af de danske modstandere opfattet som et røvertogt. Forholdene i og mellem nabostaterne Donland og Rubesien svarer ret nøje til forholdene i og mellem Danmark og Tyskland i årene efter Første Verdenskrig. I "Foraaret saa sagte kommer" skildrer Kaj Munk bl.a. sit voldsomme engagement imod afgivelsen af Flensborg - og det dybe indtryk, kejserens fald i Tyskland, Østrig-Ungarn og Rusland gjorde på ham.

²*Biskop Sehnil, Direktør Uwin:* Ligesom der anvendes fiktive, associationsrige navne på landene, er skuespillets personnavne typificerende, som det ofte er tilfældet i andre af Kaj Munks dramaer, og her er de i reglen revyagtigt karikerende. Biskop Sehnil og direktør Uwin er oplagte eksempler ligesom den senere optrædende stiftsprovst Ipocri ("hypokrit", et græsk fremmedord for hykler).

³*Kabinetssekretær:* En hofembedsmand, der for en kongelig regent bl.a. forelægger skriftlige indstillinger og besørger korrespondance. [ODS]

⁴*Persiflage:* Fransk ord for spot og nedsættende omtale af en person, ofte ironisk og i maskeret form. [ODS]

Forholdet til vort Naborige Rubesien har ikke bedret sig, og dog har vor Regering kun foretaget sig det rent latterlige, især hvis det skulde komme til Konflikt. Hvis Fremtiden skulde bære i sit nærmeste Skød — at der skulde blive Uenighed mellem Kongemagt og Ministerium her i Donland — ja, derfor er det, jeg og min Kabinetssekretær Hr. Willi Kuhn⁵ har inviteret Dem, mine Herrer, til dette Møde. (*Sætter sig svedende*).

- (2) BISKOP SEHNIL: I 35 Aar har jeg tjent mit Land og dets Kongehus som Biskop. Det vil jeg gøre til min Død.
- (3) DIREKTØR UWIN: De nuværende Forhold er Industriens Død. Industriens Død er Landets Ruin.
- (4) MEDLEM AF KAMMERET RUSAN: Inden for Kamrene er der ikke mange kongetro Folk.
- (5) PROFESSOR LAROC: Des flere er vi paa Læreanstalterne.
- (6) GARVERMESTER GISLO: Den store Borgerstand er utryg ved de nuværende Forhold.
- (7) GODSEJER FERTNER: Og Landbefolkningen reagerer endnu mod Storbyernes Gift.
- (8) FORFATTEREN SENELEN: Om Kongen for Fædrelandet!
- (9) ALLE: (*rejser sig*) Ja, ja.
- (10) KONGEN: Tak, Venner, Tak. Vi mødes igen efter Statsraadet. Hvad Skæbnen vil drive os til, ved vi ikke. Kun ved vi, det aldrig bliver til andet end, hvad der er fair. — Hr. Kuhn vil vise Dem Vej.
- (11) HØJESTERETSASSESSOR BOHM: Hvordan befinder Hendes Majestæt sig!
- (12) KONGEN: Tak, Hr. Højesteretsassessor, Tak. Min Kone ligger paa Landslottet. Jeg vilde ringet derned i Aften. Men Telefonstrejken — ikke sandt?

(*Alle gaar ud undtagen*)

- (13) KONGEN: (*til en Lakaj*) Hvorfor er her saa skummelt?
- (14) LAKAJEN: Elektricitetslockouten,⁶Sire.
- (15) KONGEN: Jamen saa tænd Lamperne.

⁵*Hr. Willi Kuhn*: Navnet Willi Kuhn associerer til ordene "vilje" (et nøglebegreb hos både Schopenhauer og Nietzsche) og "dristig" ("kühn" på tysk). Det giver også tydelig reference til den danske søofficer og politiker Henri Konow (1862-1939). Konstitueret som guvernør over Dansk Vestindien i 1916 blev det Konows ansvar at overlevere kolonien til USA i 1917, skønt han ikke selv sympatiserede med denne afgivelse af dansk territorium. Salget af Dansk Vestindien var den første politiske sag, som oprørte den unge Kaj Munk og gjorde ham kritisk over det danske demokrati. Konow blev både forsvars- og udenrigsminister i regeringen Otto Liebe, som Christian den Tiende (med ækvivalenten Ulf den Sejstende til Donland) udnævnte mod Folketingets flertal i håb om fornyede forhandlinger om Flensborgs tilknytning til Danmark trods det massive tyske flertal ved afstemningsresultatet. I ministeriets funktionstid under Påskekrisen (30. 3. - 5. 4. 1920) var Konow som forsvarsminister den, der trak tropper til hovedstaden, og i det hele taget 'høgen' i regeringen.

⁶*Elektricitetslockouten*: Ordet "lockout" indføres i Danmark i slutningen af 1800-tallet fra engelsk og betyder "at lukke ude". Ordet betegner en fra arbejdsgivernes side iværksat arbejdsstandsning, modsat "strejke". I Danmark har der været lockouter bl.a. i 1921, 1922, 1925 og 1936. [DSD]

- (16) LAKAJEN: Petroleum kan ikke skaffes, Sire, paa Grund af Transportvanskelighederne.
- (17) KONGEN: Na na na. Jasaa. Hm. (*Ministeriet*⁷ *indfinder sig klatvis.*) Lidt sent som sædvanligt.
- (18) FØRSTEMINISTER DRUMP: Et Partimøde tog længere Tid end beregnet.
- (19) KONGEN: Godt! Hvilke Love er der i Aften?
- (20) LANDBRUGSMINISTER SLEBY: Et⁸ lille om Beskæring af Vejtræer, der lider af Kræft.
- (21) KONGEN: Naa det! lad mig skrive. — Noget nyt om Forholdene i Rubesien?
- (22) UDENRIGSMINISTRICE MALFAN: Der gaar Forlydender om at Kongen allerede er flygtet paa Grund af den stigende Utilfredshed blandt den arbejdende Del af Befolkningen.
- (23) KONGEN: Er der nogen Del af Befolkningen i det Land, der ikke arbejder?
- (24) UNDERVISNINGSMINISTER SEJSELNOCH: Ogsaa fra *vore* Baggaarde stiger der Røster om Brød fra hungrende Kvinder og Børn!
- (25) KONGEN: Ja, det er trist at høre, vi ikke er kommen længere, efter at De har dannet Ministerium nu i 3 Aar. Jeg for mit Vedkommende ved, jeg har den ærligste Vilje til at hjælpe.
- (26) SEJSELNOCH: Men Viljen alene er ikke nok.
- (27) KONGEN: Hvad mere ønsker De da?
- (28) DRUMP: Der maa store personlige Ofre til fra os alle.
- (29) KONGEN: Hvad har saa De tænkt at ofre, Hr. Førsteminister?
- (30) DRUMP: Hvadbehager? Jeg — Naa ja.

⁷*Ministeriet*: Bemærk de groteske ministernavne: Førsteminister Drump, Undervisningsminister Sejselnoch, Udenrigsministrice Malfan, Landbrugsminister Sleby. Drump dumper nok under denne affære. Vigtigst er Sejselnoch og Malfan. Førstnævnte er tydeligvis et portræt af Socialdemokratiets leder Thorvald Stauning, der spillede en hovedrolle under Påskekrisen. Navnet Sejselnoch angiver, at han her opfattes som repræsentant for en ubehagelig og renlivet partiegoisme, men i slutningen er han dog kommet på bedre tanker. Udenrigsministrice Malfans navn leder dels tanker hen på at 'male fanden på væggen', dels på sammensætninger med mal- i latinske sprog som "malfare" (ondskab på italiensk) og "malfattore" (forbryder). Udenrigsministrice Malfan er en karikatur af den socialdemokratiske toppolitiker Nina Bang, men i "Operationen" er karikaturen noget neddæmpet. Dog bemærkes, at hun dels om sig selv udtaler: "Ja, ja, vi er det danske Folks kaarne Mænd" (64), dels foreslår, at den kommende republiks præsident "bliver en Kvinde, for at vi kan vise Europa vor fuldstændige demokratisering." (76). Af det opstyltede akademiske sprog fyldt med fremmedord, der er så karakteristisk for Malfan i Willi Kuhn i Donland, er kun nogle antydninger blevet tilbage (112). Nina Bang var ikke bare noget så ukvindeligt som socialdemokratisk 'skygge-udenrigsminister', men også som magister i Historie højtuddannet akademiker. Også Nina Bang spillede en hovedrolle i Påskekrisen. I "Føraaret saa sagte kommer" beretter Kaj Munk om det voldsomt negative indtryk, som netop Stauning og Nina Bang gjorde på ham ved deres fremtræden på møder i Studenterforeningen omkring 1920. Ligesom portrættet af Malfan i stykket er billedet af Nina Bang i den førnævnte Henri Konows politiske erindringer særlig negativt. Nina Bang blev i 1924 verdens første kvindelige minister i regeringen Stauning. Udenrigsministeriet var dog for 'mandligt' et område, skønt det var hendes speciale; hun blev undervisningsminister.

⁸*Et lille om Beskæring*: Grammatisk ukorrekt. En forkortelse af replikken fra "Willy Kuhn i Donland": Jeg har æh et lille æh en lille æh om æh Beskæring af æh Vejtræer, der æh lider af æh Kræft æh.

- (31) SEJSELNOCH: Det er paa høje Tid, at Agraren,⁹Grosserereren og Prælaten¹⁰¹¹ til Bunds faar Forstaaelse af, hvem de skylder den Føde, de mæsker sig i, de Klæder, de bryster sig i, det Liv i Luxus, der bygger paa andres Elendighed.
- (32) KONGEN: Hr. Undervisningsminister Sejselnoch, De glemmer, at jeg er ikke blot Arbejderens, men ogsaa Agrarens, Grossererens og Prælatens Konge. De tilgiver mig denne Tilrettevisning. Den skyldes, at det er første Gang, De tillader Dem Vælgermødesprog her.
- (33) DRUMP: En Forilelse, Deres Majestæt, fra min Kollegas Side. Min Kollega har i den sidste Tid slidt paa sine Nerver ved forceret Arbejde.
- (34) SEJSELNOCH: Der er ikke Tale om Forilelse. Deres Majestæt nævnte Ordet Vælgermødesprog. Jeg ønsker at sige Sandheden, hvad enten jeg staar over for det danske Folk eller i Kongesale.
- (35) UDENRIGSMINISTRICE MALFAN: Ja ja, ogsaa i Kongesale, saalænge de staar.
- (36) KONGEN: Hvad skal det Udtryk sige?
- (37) SEJSELNOCH: Min Kollega mente, at ingen Institution er evig. Kun Folket er evigt. I Rubesien er f. Ex. Revolutionen begyndt med Kongens Flugt.
- (38) KONGEN: Ja ja, jeg ved, at der i Modsætning til os gør sig visse Modsætningsforhold gældende i Rubesien mellem Folk og Kongehus.
- (39) FØRSTEMINISTER DRUMP: Det er jo endnu ikke Tilfældet her.
- (40) KONGEN: Endnu — det var et smukt Ord.
- (41) SEJSELNOCH: Det var det rette Ord.
- (42) KONGEN: Og naar det ”endnu” en Dag ikke gælder længere, paa hvilken Side staar saa De, Hr. Undervisningsminister?
- (43) SEJSELNOCH: Paa mit Partis.
- (44) KONGEN: Og hvor staar Deres Parti?
- (45) SEJSELNOCH: Spørg Førsteministeren.
- (46) KONGEN: (*vender sig mod Drump*)
- (47) DRUMP: Ja, vi staar — vi staar selvfølgelig der, hvor vi altid har staaet.
- (48) KONGEN: Og hvor er det?
- (49) DRUMP: Det er — det er — paa Menneskerettighedernes Grund.
- (50) KONGEN: Mine Damer og Herrer Ministre! jeg ynder mest Aabenhed; har De arrangeret denne Situation?
- (51) LANDBRUGSMINISTER SLEBY: Jeg for mit Vedkommende er s’ mænd egentlig godt tilfreds med Deres Majestæt.

⁹*Agraren*: Tysk låneord fra slutningen af 1800-tallet, som kommer af det latinske ”agrarius” (landmand). [ODS]

¹⁰*Agraren, Grosserereren og Prælaten*: Agraren, Grosserereren og Prælaten var dengang et fast udtryk, dannet af almindelige betegnelser for tre gamle stænder: bonden, handelsmanden og præsten – eller landbruget, forretningslivet og gejstligheden.

¹¹*Prælaten*: ”Præst”, ”gejstlig”, kommer fra det middelalderlatinske ”prælatus”. [ODS]

- (52) SEJSELNOCH: Om Deres private Syn, Landbrugsminister, blev ikke spurgt.
- (53) KONGEN: Saa megen Ærlighed havde jeg ikke ventet af Dem. Jeg takker Dem. Jeg skal møde Dem med Ærlighed igen: Gør De Dem Haab om ved Chikanerier at drive mig fra den Trone, mine Forfædre gav mig i Arv, tager De fejl. Jeg skylder mit Folk Troskab imod min Trone. Handlede jeg anderledes, vilde jeg ikke være fair. Og hermed er Mødet hævet.
- (54) DRUMP: Som Ordensminister maa jeg dog først stille en Forespørgsel til Deres Majestæt: Hvorledes kan General Verge samle store Troppemasser her i Byen uden min Billigelse.
- (55) KONGEN: I Følge Grundloven ved jeg dog den kommanderende General kan i Fredstid dirigere med Tropperne i Riget, naar han har øverste Krigsherres Samtykke, og Formaalet er fredeligt. Mit Samtykke har han, og Formaalet, som De ved, en Militæropvisning for den japanske Prins.
- (56) SEJSELNOCH: Deres Majestæt, der spilles Intriger her ved Hoffet.
- (57) FLERE: Ja ja.
- (58) KONGEN: Vil De antyde, at jeg — —?
- (59) SEJSELNOCH: Ikke De, men Deres Majestæt. Ja, for Ulykken ved Kongedømmet er jo, at Kongen ikke er Konge, men det er De og Hds. Majestæt og Kabinetssekretæren og Konfessionariusen.
- (60) KONGEN: Er — er — er Præsidenten Eneboer da?
- (61) SEJSELNOCH: Deres Majestæt, Tiden er ikke længere til at diskutere Monarki kontra Republik.
- (62) KONGEN: Men den er til, at jeg skulde gaa af. Bare fordi De kommer og siger, at det var Dem belejligt.
- (63) SEJSELNOCH: Vi taler paa Folkets Vegne. Vi er det danske Folks kaarne Mænd.
- (64) UDENRIGSMINISTRICE MALFAN: Ja, ja, vi er det danske Folks kaarne Mænd.
- (65) SEJSELNOCH: Vi kræver Soldaterne hjemsendt allerede i Morgen.
- (66) KONGEN: I Morgen? Og i Overmorgen skal Paraden holdes.
- (67) SEJSELNOCH: Vi kræver det. Og er Kravet først rejst i Pressen, har vi Konflikten mellem Konge og Folk.
- (68) KONGEN: Og det maa jeg taale. Mine Herrer, De skal faa Svaret strax (*Ud*).
- (69) DRUMP: Stak han af?
- (70) LANDBRUGSMINISTEREN: Gik De ikke for vidt, Sejselnoch?
- (71) EN FJERDE MINISTER: Og hvis han nu ikke giver sig?
- (72) DRUMP: Saa truer vi blot med Afskedsbegæring.
- (73) SEJSELNOCH: Hans Dage er talt.
- (74) SLEBY: Hvem skal være Republikkens første Præsident.

- (75) SLEBY: Hvor stor skal hans Løn sættes til?
- (76) UDENRIGSMINISTRICE MALFAN: Jeg foreslaar, det bliver en Kvinde, for at vi kan vise Europa vor fuldstændige Demokratisering.
- (77) FLERE MINISTRE: Ja ja.
- (78) DRUMP: (*En Tjener ind med et Kort til ham*) Det er Redaktøren, Venstredemokraternes Redaktør.
- (79) SEJSELNOCH: Emil Kuhn?
- (80) DRUMP: Ja, han staar derude.
- (81) SEJSELNOCH: Lad ham komme ind. Statsraad kan denne Ballade vel ikke mere kaldes.
- (82) EMIL KUHN: (*ind*) Hvor er Kongen?
- (83) SEJSELNOCH: Han er gaaet.
- (84) EMIL KUHN: Gaaet? Hvad skal det sige?
- (85) DRUMP: Vi stillede jo, som De ved, Forlangende om ...
- (86) SEJSELNOCH: Vi fremkom med en høflig Forespørgsel om disse saakaldte "Paradetropper".
- (87) EMIL: Gik han da ikke glat ind paa, at de kunde hjemsendes?
- (88) SEJSELNOCH: Jeg frygter, Emil Kuhn, at du i de Tider, der kommer, maa opgive dit Venskab med ham.
- (89) EMIL: Det vil ikke ske.
- (90) SEJSELNOCH: Kongen maa væk. Det er nødvendigt for Folkets Skyld. *Jeg* kan ikke længere samarbejde med ham. Men hvad... der kommer jo din Bror.
- (91) KABINETSSEKRETÆR WILLI KUHN: (*ind*) Mine Herrer! Hans Majestæt Kongen har overdraget mig at meddele Dem, at Statsraadet er hævet.
- (92) SEJSELNOCH: Statsraadet kan ikke hæves uden med Førsteministerens Samtykke.
- (93) DRUMP: Og det meddeler jeg ikke.
- (94) SEJSELNOCH: Vil De, Hr. Kabinetssekretær, altsaa meddele...
- (95) WILLI KUHN: Jeg gaar Hans Majestæts Ærinde til de Herrer og ikke de Herrer til Hans Majestæt. Hans Majestæt holder Kabinetssekretær og de Herrer saa vidt jeg ved Bybud.
- (96) EMIL: Ikke den Tone, Bror! Jeg beder dig stilfærdigt og indtrængende om at gaa til Kongen.
- (97) SEJSELNOCH: Vi, det danske Folks Repræsentanter, forlanger i denne Skæbne-stund Forhandling med Landets Førsteborger Mund til Mund.
- (98) WILLI KUHN: Min Kompliment for den Profetværdighed, det er des mere beundringsværdigt, De forstaar at anlægge, som De egentlig ganske mangler den.

- (99) SEJSELNOCH: *Deres Komplimenter* staar ikke i Pari¹² mellem os.
- (100) DRUMP: For hos os er ingen mere ildesete end Forrædere.
- (101) UDENRIGSMINISTRICE MALFAN: Og De er den største af dem alle. Føj!
- (102) EMIL: Lad os ikke skændes. Det er uværdigt for Mænd, der tror paa forskellige Midler, men er besjælet af Vilje til det samme Maal.
- (103) SEJSELNOCH: Det danske Folks kaarne¹³ Førere vil vide at væрге Folkets dyreste Rettigheder mod magtgridske Kamarillaers¹⁴ Hovmod.
- (104) FLERE MINISTRE: Bravo!
- (105) WILLI KUHN: Hr. Sejselnoch, jeg vender mig til Dem. De er jo Partiets Fører. Jo, De er Fører. Ikke fordi De har fostret nogen Tanke eller vist Troskab mod nogen Idé, men simpelthen fordi De mellem Nuller rager højest op og blandt Skraalhalse er den største.
- (*Raab: Ned med ham! Fy! Ned!*)
- (106) SEJSELNOCH: Ring efter en Læge til dette hysteriske Individ.
- (107) WILLI: Journalist, Redaktør, Borgmester, Rigsdagsmand, Minister, Præsident. Saa-dan har De tænkt Dem Deres Levned, og hvor nær ved Maalet var De ikke, da De blev styrtet.
- (108) SEJSELNOCH: Styrtet! Naa!
- (109) WILLI: Maaske har De villet noget engang. Men tilbage i Dem fra dengang er der nu kun den lurvede Forfængelighed — den lunkne Brynde¹⁵ efter at være Nr. 1. De er Fritænker¹⁶, for selv en Gud i Himlen kan De ikke taale over Dem. De er negativ, De har levet af Had, De har opmuntret Ufordrageligheden mellem Klasserne. De har kvalt al Kritik i Bravader,¹⁷ købt Dem Stemmer ved Understøttelser og Ben, De har været en Forhandlingens og Bevillingens Mand i Stedet for en Handlingens og Viljens.
- (110) DRUMP: Af sine egne skal man høre det. Er det Sønnen af den Mand, hvis Navn staar først under den frie Grundlov? Er det Revolutionsmaneren, der engang i de unge Aar maatte sendes udenlands for at svaales.

¹²*Pari*: Italiensk ord, som kommer af det latinske "par" (lige) og bruges om penges eller værdipapirers kurs, når prisen, der må betales for dem, er lig med deres pålydende værdi. Formuleringen "staar ikke i pari mellem os" betyder "har ingen værdi hos os". [ODS]

¹³*kaarne*: I betydningen valgt eller udnævnt - "kårede" på nudansk. "Kårne mænd" er en fast forbindelse. "Det var vores første konfrontation og vi havde sved på panden og tynd mave, som vi sad dér i tilhøregalleriet i Folketinget og så ned på landets kårne mænd og kvinder." Citat fra en erindringskronik af Henning Prins fra Information, 1989. [ODS]

¹⁴*Kamarillaers*: Spansk låneord afledt af "cámara" (lille kammer), som betegner en mindre kreds af personer, der politisk søger at påvirke et statsoverhoved bag ryggen på de ansvarshavende ministre, en slags skyggekabinet. [ODS]

¹⁵*Brynde*: I betydningen "brændende lidenskab" eller "sanseligt begær".

¹⁶*Fritænker*: Kommer af det engelske udtryk "free-thinker" fra slutningen af 1600-tallet og er en filosofisk betegnelse for en person, som i sin tankegang ikke er bundet til det vedtagne, men som tænker mere fordomsfrit eller forudsætningsløst. Bruges ofte som betegnelse for en person, der benægter religionens sandhed, en gudsfornægter eller ateist. [DSD]

¹⁷*Bravader*: Kommer af det franske ord "bravade" og bruges til at betegne en stolt, pralende opførsel. [ODS]

- (111) WILLI: Ja, det er mig. Det er mig, der engang svor til Frihedens Fane og kureredes af Dem, mine Herrer, ved at se den Opløsning, hvori De har bragt vort engang sunde Statslegeme ved Hjælp af Frihedens giftberusende Dødedrik.
- (112) UDENRIGSMINISTRICE MALFAN: Hvad kommer egentlig denne defekte og degenererede¹⁸ Persons Hallucinationer os ved? Lad os gaa til Kongen.
- (113) SEJSELNOCH: Der er Løsenet. Lad os gaa til Kongen.
- (114) WILLI: Til Kongen kommer ingen.
- (115) SEJSELNOCH: Det skal jeg dog vise Dem. Saa gaar jeg selv.
- (116) WILLI: De har Ret, Hr. Sejselnoch, mere end De aner. De gaar selv.
- (117) SEJSELNOCH: Hvad har De der?
- (118) DRUMP: Afslaar han endnu den Hjemsendelsesordre?
- (119) EMIL: Willi! for Gud i Himlens Skyld! det Dokument — — —
- (120) WILLI: Meddeler Dem ...
- (121) EMIL: Ved alt hvad vi tror paa — hvad Far troede paa! Du skal tie.
- (122) WILLI: ... I Henhold til Grundlovens § 11.....
- (123) SEJSELNOCH: Det — det — det vover De aldrig — aldrig.
- (124) WILLI: Ministeriets Afsked. Godnat. (*Ud.*)
- (125) EMIL: (*river i Døren*) Jeg maa tale med Kongen, hører du, jeg maa... den er laaset! aah Gud, den er laaset.
- (126) SEJSELNOCH: Saa kan den aabnes i Morgen af Folket. I sit Folks Blod skal Tyrannen kvæles.
- (127) EMIL: Gud skærme vort Fædreland!

2. Akt: II

ANDEN FASE.

Forværringen.

Næste Morgen. Sammesteds.

- (128) WILLI: Og det er De overbevist om, Hr. General?
- (129) VERGE: Ja.
- (130) WILLI: Jeg kan i et og alt forlade mig paa Hæren?

¹⁸*degenererede*: Kommer af det latinske "degenerare" (vanslægte) og betegner typisk et yngre slægtled, der sammenlignet med ældre viser ringere kraft dvs. forfalder i legemlig eller åndelig henseende, jf. fransk "dégénérer". [ODS]

- (131) VERGE: Nej.
- (132) WILLI: Nej?
- (133) VERGE: Ikke De?
- (134) WILLI: Ikke jeg, men —?
- (135) VERGE: Hans Majestæt.
- (136) WILLI: Ja, naturligvis, Kongen, javel.
- (137) KONGEN: (*ind*) Godmorgen, Godmorgen. Naa, Verge, hvad siger vi saa?
- (138) VERGE: Deres Majestæt! Soldaterne har jeg levet min Tid iblandt. Hvor jeg staar, staar Hæren. Men — det er Deres Majestæt, Hæren er hengiven — og hverken nuværende eller forhenværende Revolutionsmanere, undtagen saalænge de er eet med Deres Majestæt. (*Ud.*)
- (139) KONGEN: Hvad? Hvad var nu den af?
- (140) WILLI: Han tilgiver mig aldrig min Ungdom. Ja, havde Landet mange saadanne Mænd! Her er den nye Ministerliste.
- (141) KONGEN: (*Lakaj med et Kort*) Naa, og her er Repræsentanter for det afskedigede Ministerium. Jeg maa vel tage imod dem. Andet er ikke fair.
- (142) WILLI: Blot Deres Majestæt henviser til mig.
- (143) DRUMP: (*ind med Sejselnoch og Fru Malfan*) Deres Majestæt, vi tør ikke paatage os nogetsomhelst Ansvar for, hvad der vil kunne ske, hvis Deres Majestæt bifalder den saakaldte Ministerliste, der er fremme i Morgenbladene. For Folkets og Deres Majestæts egen Skyld kan vi kun tilraade Deres Majestæt aldeles omgaaende at indlede Forhandlinger med de politiske Partier.
- (144) KONGEN: Idet jeg udtaler min Tak for Deres Henvendelse, maa jeg henvise Dem til min Førsteminister.
- (145) SEJSELNOCH: Med Hr. Kuhn har vi intet at forhandle.
- (146) WILLI: (*der har siddet og skrevet, rejser sig*) De har Ret, Hr. Sejselnoch, Forhandlinger er Tidsspilde. Godmorgen.
- (147) SEJSELNOCH: Deres Majestæt, hvad er det, De ønsker? Ved De, at Revolutionen er brudt ud i Rubesien i Nat. Ved De, at...
- (148) WILLI: Er det ikke ved denne Tid, Deres Majestæt spiser Frokost?
- (149) KONGEN: Spiser — jo — ja. Jo, det er det egentlig. Jo, det er det, ja. Godmorgen (*Ud*).
- (150) SEJSELNOCH: Jasaa! Det er Krig paa Kniven, De ønsker for enhver Pris?
- (151) WILLI: Ja.
- (152) SEJSELNOCH: Er det Deres faste Forsæt ikke at ville optage Forhandlinger med de politiske Partier, med det danske Folk?
- (153) WILLI: Ja.

- (154) SEJSELNOCH: Agter De mod Folkets Vilje og Tilsidesættelse af Kongens Person at oprette et Regimente ved Selvtægt og Grundlovsbrud?
- (155) WILLI: Ja.
- (156) SEJSELNOCH: Og naar Folket agter at hindre Dem i dette med Vaaben i Haand, hvad vil De saa?
- (157) WILLI: Tage Vaabnene fra dem.
- (158) SEJSELNOCH: Tak for de Ord. Det var blot dem, jeg ventede paa. Jeg skal bringe Folket Besked fra Dem, og jeg lover Dem, at Folket skal give Dem sit Svar. (*De ud.*)
- (*De nye Ministre træder ind.*)
- (159) WILLI: De kommer fra Kontorerne. Hvad sagde man der?
- (160) HØJESTERETSASSESSOR OG INDENRIGSMINISTER BOHM: Kontorerne var lukkede, Hr. Kuhn.
- (161) ADJUNKT FALERENNE: Men vi lader os ikke kue. Kunde jeg være med til at samle Magten i Kongens Haand, og se min lille Pjece¹⁹ gaa i Opfyldelse...
- (162) KRIGSMINISTER, DR. KHURA: Blot vi staar fast, er der ingen Grund til at frygte.
- (163) HUSMAND OLASON: Jo, Grund til at frygte er der. Des mere maa vi altsaa staa fast.
- (164) WILLI: (*modtager et Kort*) Lad ham komme. (*Til de andre*): Det er Gesandten²⁰ fra Rubesien.
- (165) SARTYR: (*ind*) Rubesiens nyoprettede Regering sender mig til Dem for at meddele Kong Ulf den Sejstende, at hvis han ikke omgaaende indsætter sin gamle Regering igen, vil Rubesien betragte det som Krigsaarsag. (*Pause, Uro og Skræk hos Ministrene.*)
- (166) ADJUNKT FALERENNE: Vor høje Konge kan ikke tage mod Ordre.
- (167) WILLI: Hr. Gesandt! den nye Regering har jo ikke Hæren bag sig.
- (168) SARTYR: Den har det. Og der er allerede Tropper paa Vej mod Grænserne.
- (169) FALERENNE: Men Gudbevares da!
- (170) HØJESTERETSASSESSOR BOHM: Den Krig kan undgaaes, Kuhn, ved klog forsigtig Optræden.
- (171) WILLI: Dr. Khura, De sørger for, at vor Hær strax indkaldes og sættes i højeste Beredskab.
- (172) SARTYR: Og Deres Svar til mig, Hr. Førsteminister?

¹⁹Pjece: Fra fransk "pièce". Ordet stammer oprindeligt fra det middelalderlatinske "pecia" (et afbrækket stykke af noget) og betegner her et mindre skriftligt eller litterært arbejde som fx en afhandling, en epistel, et teaterstykke. [ODS]

²⁰Gesandten: Tysk ord for en ambassadør. [ODS]

- (173) WILLI: Paa Fornærmelser kan man ikke vente Svar. (*Sartyr ud.*) Mine Herrer, De maa gaa til Deres Kontorer. Vil ingen andre i Riget gøre deres Pligt, maa i alt Fald vi (*Ministrene ud.*)
- (174) KONGEN: (*ind med et Bundt Aviser*) Men Gud i Himlen, kæreste Kuhn, hvad er det dog, vi er kommen ind i? Har De set Aviserne?
- (175) WILLI: Flygtigt.
- (176) KONGEN: ”Sejselnoch undsiger²¹ Tyrannen”. Tyrannen — det er mig! ”Judas kysser Herodes.” Det er Dem og mig. Lad være med at sidde der og skriv og spil rolig. Er det sandt, at vi ogsaa kan vente Krig med Rubesien?
- (177) WILLI: Ultimatum²² er tilstillet os: Krig, hvis De ikke tager Sejselnoch igen.
- (178) KONGEN: Og hvad svarer De, Menneske?
- (179) WILLI: At vor Konge ikke tager mod Befaling af nogen.
- (180) KONGEN: Og deri svarede De ret. Det var ikke sømmeligt for vort Land, om jeg gjorde det. Og alligevel er det forfærdeligt.
- (181) WILLI: Deres Majestæt, fra Tordenluft til Solskin er der kun een Vej: Lynets.
- (182) KONGEN: Ja ja, men Lynet — det kan slaa ned. Jeg vil bede Gud om, at handler jeg galt, *jeg* da maa undgælde for det og ikke mit Folk. (*Ud.*)
- (183) BISKOP SEHNIL: (*ind*) Hr. Førsteminister, har De Tid til en halv Snes Ord med mig?
- (184) WILLI: Nej, jeg har ikke, Hr. Biskop. Men naar det gælder Dem, tager jeg mig Tid.
- (185) BISPEN: De og jeg er enige om, at som dette Styre var udartet, betød det Selvmord for Staten. Men den Vej, De slaar ind paa, er Revolutionens, det betyder Mord.
- (186) WILLI: Og om jeg nu med et Mord kan standse Selvmordet?
- (187) BISPEN: Hr. Førsteminister! Jeg ved, at Deres Vilje er den bedste, jeg ved, Kongens Vilje er den bedste. Men Kærlighedsviljen maa gøre Holdt foran det femte Bud. Vi maa søge Fredens og Forstaaelsens Vej og ikke Blodets og Fortvivlelsens.
- (188) WILLI: Deres Mester talte selv om Kvinden, der fødte sit Barn med Smerte...
- (189) BISPEN: Ja, Lykken blev hendes gennem Lidelse, men vel at mærke ved selv at tage Lidelse paa sig, og ikke ved at lægge den paa andre.
- (190) WILLI: Og dog har De prædiket Søndag efter Søndag, at Gud frelste Verden ved at lade sin Søn lide.
- (191) BISPEN: Netop. Sin Søn. D. v. s. sig selv. Ikke Verden.
- (192) WILLI: Jeg troede, Hr. Biskop, De vidste, der var en større Lidelse end at dræbes.

²¹*undsiger*: Det samme som at erklære, at man ikke vil have venskab eller forbindelse med noget - at man erklærer fjendskab, siger sig løs fra eller opsiger venskab og troskab. [ODS]

²²*Ultimatum*: En endelig eller sidste erklæring, hvori en stat over for en anden, især efter resultatløse forhandlinger, opstiller visse krav, som den forlanger opfyldt inden for en vis frist. Ordet kommer fra latin: ”ultimus” (sidst). [ODS]

- (193) BISPEN: Hvilken tænker De paa?
- (194) WILLI: At lade dræbe.
- (195) BISPEN: Den, der griber til Sværdet, skal omkomme ved Sværd.²³ Idealet naas ikke ved at betale Slag paa højre Kind med Slag paa venstre.²⁴ Jeg havde haabet paa Indsats af et stort, sandhedsbejstret Sind, ikke en praktisk beregnende Menneskeforagters Kommandoord under Kanontorden og Bajonetstød.
- (196) WILLI: Jasaa! en Messias, der atter lod sig spigre til Kors og bragte Undergang over sit Folk.
- (197) BISPEN: Vore Veje skilles. Jeg undsiger Dem. Og trods mine 75 Aar er jeg ingen Olding. Men skal vi end mødes som Modstandere, det skal De vide: fra nu af beder jeg uafsladeligt for vort Fædreland. Saa ske Guds Vilje. (*Ud.*)
- (198) BOHM: (*ind*) Det gaar ikke, Hr. Førsteminister. Alle Institutioner staar os imod. Rigsdagen er for første Gang i sin Historie enig.
- (199) WILLI: Saa er der jo allerede vundet noget.
- (200) BOHM: Vi maa indlede Forhandling, om ikke med Sejselnoch, saa andetsteds. Borgerpartiet er villigt, ved jeg.
- (201) WILLI: Ingen Forhandling.
- (202) BOHM: Er det Deres ubøjelige Vilje?
- (203) WILLI: Ja.
- (204) BOHM: Saa gør det mig ondt at maatte sige Dem, jeg ikke længere kan have Ansvar i dette.
- (205) WILLI: Og det gør mig ondt at maatte høre det. Næst Olason er De mit Ministeriums bedste Kraft. Men der er ikke Tid til Beklagelser. Jeg modtager Deres Afskedsbegæring.
- (206) BOHM: Og De *vil* ikke Forhandling?
- (207) WILLI: Levvel, Hr. Højesteretsassessor.
- (208) BOHM: Ja, ja, saa er Ansvaret Deres. (*Ud.*)
- (209) WILLI: Hm, det fortæller De mig alle. Som om det var noget ganske nyt, at Landets Regering havde Ansvar.
- (210) STIFTSPROVST IPOCRI: (*ind*) Højest ærede Første- og Udenrigsminister! Herren velsigne Deres Indgang og Deres — Deres Forbliven paa denne vanskelige Post. De ved, at jeg i min ikke ubetydelige Menighed aldrig er blevet træt af at fremhæve, hvordan Deres Forgængere, dette Kobbelt af Gudsfor nægttere, Hedninger, Fritænkerre, Jøder ...
- (211) WILLI: Jeg maa bede Dem fatte Dem i yderste Korthed.

²³Den, der griber til Sværdet, skal omkomme ved Sværd: Refererer til: "Da sagde Jesus til ham: »Stik dit sværd i skeden! For alle, der griber til sværd, skal falde for sværd" (NT: Matt 26,52).

²⁴slag paa højre Kind med Slag paa venstre: Bibelsk reference til NT: Matt 5,39 og Luk 6,29.

- (212) IPOCRI: Jo, jeg forstaaer. Jeg og min Menighed takker Herren, at han endelig har set i Naade til dette vanrøgtede Land og udsendt en Mand til at standse Materialismen, Nivelleringen,²⁵ Ansvarsløsheden, alle de hæslige Farsoter,²⁶ der har hærget vort skønne Land. Jeg kommer til Dem for at sige Dem, at jeg i enhver Henseende staaer til Deres Tjeneste saa vidt som kristelig Nidkærhed for Tro og Land kan fylde mit skrøbelige Ler med Styrke og Kraft.
- (213) WILLI: Hr. Stiftsprovst, De er en veltalende Mand.
- (214) IPOCRI: H-e — mnnh-e!
- (215) WILLI: ... og allerede af den Grund mistænkelig.
- (216) IPOCRI: Hvorledes?
- (217) WILLI: Dertil kommer, at De saa vel fra Prædikestol som fra konservative Blade har vist Dem som Agitator²⁷ i en Grad, der var den gængse Metode værdig. Mistænkeliggørelse og Perfidi...
- 28
- (218) IPOCRI: Jasaa.
- (219) WILLI: Deres Færd har ikke vidnet om Tilegnelse af Deres Mesters Aand. Er De ramt, har De slaaet igen. Er De ...
- (220) IPOCRI: Man kunde maaske indvende, at ogsaa Herren ved Tempelrensningen slog fra sig.
- (221) WILLI: Dette synes mig at være det eneste Træk ved Deres Mester, De har tilegnet Dem. De vil forstaa, at det ikke er med Mænd som Dem, jeg haaber at genopbygge mit Land.
- (222) IPOCRI: Jeg beklager, jeg har taget af den kostbare Tid. Jeg indser, den kunde være anvendt bedre af os begge. (*Ud.*)
- (223) EMIL KUHN: (*ind*) Ham? Ham? Er du kommen saa langt ned, at du tager mod Hjælp af *ham*!?
- (224) WILLI: Jeg tager mod Hjælp af, hvem jeg vil.
- (225) EMIL: Willi, jeg maa tale med Kongen.
- (226) WILLI: Nej!
- (227) EMIL: Hvad er det, du vil forvandle Ulf til? Tyran i Stedet for Folkekonge. Og det er dig, Republikaneren!
- (228) WILLI: For mig er Modsætningen ikke Kongedømme og Republik. Den er Een og Massen.

²⁵*Nivelleringen*: Landmålerudtryk kommet af det franske "niveau" - her brugt i overført og nedsættende betydning: "sænke niveauet", "forfladige". [ODS]

²⁶*Farsoter*: Betyder omgangssyge, epidemi. [ODS]

²⁷*Agitator*: Det at søge at påvirke personer eller større kredse ved overtalelse og ophidsning. [ODS]

²⁸*Perfidi*: Kommer af det latinske "perfidus" (uden tro eller uden tillid), altså troløs eller forræderisk. Her i betydningen spydig, sarkastisk, onskabsfuld. [ODS]

- (229) EMIL: Hvad er det for Snak? Nogle maa da styre.
- (230) WILLI: Ikke nogle, men een.
- (231) EMIL: Hvem skal saa den ene være?
- (232) WILLI: Den, der duer til det.
- (233) EMIL: Ja Herregud, hvem er det?
- (234) WILLI: Det kan der ikke gives Regler for. Herhjemme er det for Øjeblikket mig.
- (235) EMIL: Det kan enhver jo sige om sig selv.
- (236) WILLI: Men ikke bevise det.
- (237) EMIL: Kan du det?
- (238) WILLI: Ja.
- (239) EMIL: Hvordan da?
- (240) WILLI: Ved, at I ikke kan styrte mig. Den duer til at styre, der ikke lader sig styrte. I de parlamentære Lande duer ingen til at regere; for der lader de sig alle styrte. Naar de har siddet en 3-4 Aar og skælvet for Kritik og Afstemninger, lader de sig pille ned. Det kalder man Regering, ja, endog Myndighed. — Derfor vil jeg Kongedømme. Er Kongen en stærk Mand, bien, lad ham styre selv. Er han svag, kan den, der duer til at styre, let faa ham i sin Magt og saa styre i hans Navn. Langt vanskeligere er det og langt tarveligere Midler skal bruges til at indynde sig hos en Masse end hos den enkelte Mand.
- (241) EMIL: Willi, hvordan er du blevet saadan? Vi var dog Brødre engang.
- (242) WILLI: Tvillinger, ja, og dog saa forskellige, som Far og Mor var det.
- (243) EMIL: Og Fars Værk vil du nu sparke sønder. Aah, du tror ikke paa nogetsomhelst.
- (244) WILLI: Jeg tror paa Realiteterne, du paa Drømme og Digt. Du er lige som Far. Han drømte og digtede Landet en Grundlov paa. Illusionister, godtroende er I begge. Jeg ser, hvordan dit Partis fabelagtige Løgne gaar i dig som Sukkerbrød; du tror dem, du Nar. Far gik her ved Hoffet med Friheds- og Ligheds-Fraser²⁹ og vandblaa Øjne og blev Kongens og Folkets og — Kvindernes Ven. Hjemme sad Mor med os to i Vuggen — hun var for stolt til at græde, hun stirrede blot, til hendes Øjne blev staaalgraa, som mine er det — dine er blaa!
- (245) EMIL: Willi!
- (246) WILLI: For Fars idealistiske Drømmeliv maatte Mor bøde med sit forkvalede Liv, som Folket har maattet det med sit for hans idealistiske Drømmelov. Og som Mor ikke vilde miste Far, skønt hun følte, han var hendes Ulykke, og tog sin Død derover, vil Folket heller ikke miste hans Grundlov, sin ”Frihed”, skønt det faar sin Død gennem den. Thi farligst for en Stat er Illusioner; en Stat skal leve, Illusionerne er Gift.

²⁹Fraser: Bruges oftest synonymt med floskel, en tom, højtravende talemåde. [ODS]

- (247) EMIL: Og nu vil du misbruge det Navn, der staar først under Grundloven, det dyrest elskede Navn i Landet, Fars Navn, det vil du slænge ned i evig Skændsel.
- (248) WILLI: Jeg vil give Mor Oprensning og bøde, hvad Far har forbrudt.
- (249) EMIL: Med Floskler overdøver du din Samvittighed. Du troede dog paa Menne- skenes Godhed engang.
- (250) WILLI: Menneskene er hverken onde eller gode, men en Ting saa uhyggeligt midt derimellem, at kun en Djævel kan herske over dem.
- (251) EMIL: Og den Djævel vil du være?
- (252) WILLI: Den Rolle vil jeg ofre mig for Stykket at tage mig paa.
- (253) EMIL: Engang var du kristen, Willi.
- (254) WILLI: Er Kristendommen demokratisk?
- (255) EMIL: Kristus hørte ikke til i Kongesale. Det nye Testamente er en Lærebog i De- mokrati.
- (256) WILLI: Aah ja. For saa vidt som Folkeafstemningens "Korsfæst ham" blev taget til Følge.
- (257) EMIL: Willi! jeg beder dig: skaf mig Kongen i Tale.
- (258) WILLI: Nej!
- (259) EMIL: Du er blevet saa haard som... og jeg ved vel, hvorfor.
- (260) WILLI: Nej.
- (261) EMIL: Jo. Lad os saa tale om det, vi aldrig har talt om. Havde du faaet hende, du tilbad — men hvor kunde hun for³⁰, at det var mig, hun holdt af? Ogsaa fra hende skal jeg hilse dig. Hun gav mig det Bud med, at for jer fjerne Ungdoms Skyld skal du skaffe mig Adgang til Kongen.
- (262) WILLI: Saa! nu maa du gaa.
- (263) EMIL: Til Fortvivlelse driver du mig. Jeg er dog din Bror, Willi; ved Fars og Mors Minde besværges jeg dig og ved min Hustrus Navn, hende, du elsker endnu ...
- (264) WILLI: Nej.
- (265) EMIL: Jeg kommer igen. Jeg bliver ved med at komme, til du aabner den Dør, jeg beder dig om. (*Ud.*)
- (266) WILLI: (*giver ilsomt nogle Ordre i Telefonen og nogle Breve til en Tjener*)
- (267) JUDITH: Willi!
- (268) WILLI: Du — De — De her, Fru — Kuhn.
- (269) JUDITH: Sig Judith og du som i gamle Dage. Ikke? (*Rækker ham Haanden.*)
- (270) WILLI: (*tager ikke imod den*) Værsgod. Tag Plads!
- (271) JUDITH: Hvor er din Stemme bleven — kort. Dit Ansigt lukket. Ja, jeg har vel ogsaa forandret mig i de 18 Aar.

³⁰men hvor kunde hun for: Skulle formentlig være: 'men hvor kunde hun gøre for'.

- (272) WILLI: Nej!
- (273) JUDITH: Jeg har ogsaa været lykkelig. Kun haft een Sorg. Den, naar jeg tænkte paa dig.
- (274) WILLI: Du havde ingen Skyld i, at dit Hjerte vragede mig.
- (275) JUDITH: Men jeg har Skyld i, at jeg lød mit Hjerte. Jeg saa jo, du var langt betydeligere end Emil og derfor trængte langt dybere til mig.
- (276) WILLI: Det er overspændt Tale det der.
- (277) JUDITH: Jeg kender dig, Willi. Jeg ved, du er usvigeligt forvisset om, at hvad du nu gør, er rigtigt. Jeg ved ogsaa, hvordan Livet har frosset dig den Forvisning paa. Havde jeg handlet stort og rigtigt dengang, havde du aldrig mistet din Tro. Og vi var blevet lykkelige. Jo, vi var. Min grænseløse Beundring for dig havde Samværet omsmeltet til Kærlighed.
- (278) WILLI: Judith, du har ingen Ret til at komme i en Stund som denne og rive den besværligt anlagte Forbinding af mit Saar.
- (279) JUDITH: Nej, jeg har ingen Ret. Ingen anden end den, at jeg elsker. Elsker Folket, dit Folk og mit og Emils. Jeg kan ikke bære, at det skal være min Skyld, det nu kastes ud i Borgerkrig og blodig Forfærdelse. Willi, Willi, jeg beder dig: indled Forhandling.
- (280) WILLI: Nej.
- (281) JUDITH: Ved du, hvad det er i Dag? Det er netop Attenaarsdagen for, at vi skiltes. Husker du det?
- (282) WILLI: Jeg har altid haft let ved at huske Aarstal.
- (283) JUDITH: Kan du huske det sidste, du sagde til mig?
- (284) WILLI: Nej!
- (285) JUDITH: At nu vilde du leve bare for een Tings Skyld: om den Dag nogensinde kom, da jeg trængte til din Hjælp ...
- (286) WILLI: Nu husker jeg det.
- (287) JUDITH: Willi, Dagen er kommen.
- (288) WILLI: Og nu staar jeg ikke ved mit Ord.
- (289) JUDITH: Jeg kan ikke holde ud at leve, hvis jeg skal bære paa Skylden for alt det forfærdelige, jeg ser nærme sig nu. Aldrig havde jeg troet, jeg skulde oplevet saa ond en Stund.
- (290) WILLI: Øg ikke mine Lidelser, Judith, ved at sige, jeg kaster Lidelse over dig.
- (291) JUDITH: Aah, jeg er jo ligegyldig. Mit Liv er kun eet af de mange, der nu — — Willi, for min Skyld! vil du ikke? For *min* Skyld?
- (292) WILLI: Jeg *kan* ikke, Judith. Jeg kan ikke.
- (293) JUDITH: Saa maa jeg gaa. Aah, Gud tilgive mig, hvad du gør.
- (294) WILLI: Du maa ikke græde, Judith, jeg taaler det ikke.

- (295) JUDITH: Din Stemme bliver varm som i gamle Dage.
- (296) WILLI: Gaa saa. Jeg beder dig! gaa.
- (297) JUDITH: Willi, min ædle Ven. Emil er dernede med Sejselnoch. Du vil høre, hvad de har at sige dig? Ja, du vil. Sig, du vil. Jeg kender dig. Aah, Willi, Willi. Tak. (*Ud.*)
- (298) WILLI: (*hugger Knoerne haardt mod Bordet*)
- (299) SEJSELNOCH: (*ind med Emil*) Hr. Førsteminister! Jeg har nu alvorligt overvejet Sagerne baade med mig selv, Rigsdagen, Borgerpartiet og andre. Fjender udefra, Revolution indefra — men vort Fædreland maa frelses. Vi tilbyder Dem derfor ikke længere Forhandling, men Forlig.
- (300) EMIL: Hører du?
- (301) SEJSELNOCH: Kongen fortsætter som før. Et Blandingsministerium³¹ overtager Regeringen.
- (302) WILLI: Og jeg?
- (303) SEJSELNOCH: De, Hr. Førsteminister, kan frit rejse, hvorhen De maatte ønske.
- (304) WILLI: Frit? Maaske endogsaa en Pension kan anvises mig?
- (305) SEJSELNOCH: Det vil nu mit Parti ihvert Fald ikke modsætte sig.
- (306) EMIL: Der hører du, hvordan de Mænds Sindelag er, du har miskendt.
- (307) WILLI: Jasaa. Jeg er næsten bevæget. — General Verge herind!
- (308) EMIL: Men i Guds Navn, hvad vil du nu?
- (309) SEJSELNOCH: (*hurtig*) Maaske ogsaa vi kunde tænke os en anden Mulighed: at — at De fortsatte, og Ministeriet suppleredes med Repræsentanter fra de andre Partier.
- (310) WILLI: (*idet Verge kommer ind*) Hr. General!
- (311) EMIL: Du maa svare.
- (312) SEJSELNOCH: Ja, hvis det er min Person, der staar i Vejen — for det lidende danske Folks Frelse er intet Offer for stort.
- (313) EMIL: Og om disse Mænds Idealisme tvivler du.
- (314) WILLI: Hr. General, alt er aftalt med Krigsministeren?
- (315) VERGE: Ja.
- (316) WILLI: Tropperne er rede til at rykke ud.
- (317) VERGE: Ja.
- (318) WILLI: Og De selv.
- (319) VERGE: Venter blot paa Hs. Majestæts Befaling.
- (320) WILLI: Vel! Saa befaler Hs. Majestæt, at De efter Planen gaar mod Övres. Udrykning KL.?

³¹*Blandingsministerium*: Ministerium bestående af personer fra forskellige partier. [ODS]

- (321) VERGE: Kl. 2,40.
- (322) WILLI: Vel.
- (323) EMIL: Nej — aah nej. Jeg forbyder det. I Folkets Navn forbyder jeg det.
- (324) WILLI: De har forstaaet, Hr. General.
- (325) VERGE: Javel.
- (326) WILLI: Saa være Gud med Dem! (*Verge ud*).
- (327) EMIL: Forhindr det! Vil du ikke! vil du ikke?
- (328) WILLI: Styr dig!
- (329) EMIL: Du Meneder³², du Brodermorder, du Faderskænder, saa bryder jeg da Blodets Baand og forbander dig med en Forbandelse, der skal æde dig som en Kræft, til Broder ligger for Broders Fod og trygler om Tilgivelse. Forbandet være du af døde og levende, forbandet af din Far, hvis Navn du besudler, af dit Folk, du kaster i Ulykke og Skændsel, forbandet ved din Broders Mund til Samvittighedskval og Ensomhed og Pine ud over Døden. (*Styrter ud*).
- (330) WILLI: (*til Sejselnoch, der staar bleg*) Ser De, saadan, Hr. Sejselnoch, er det at styre et Land.

3. Akt: III

TREDIE FASE

Krisen.

10 Timer senere.

Kongen og Ministeriet undtagen Førsteministeren.

- (331) KONGEN: Det er rigtig uhyggeligt altsammen.
- (332) FALERENNE: Blot han dog ikke er myrdet!
- (333) OLASON: Giv Tid! Førsteministeren kommer nok.
- (334) DR. KHURA: Jamen hvornaar? Det er det, der er Sagen. Vente paa ham i al Evighed kan vi ikke med alle de Sager, der ligger til Afgørelse.
- (*Pause.*)
- (335) KONGEN: Hvor er det uhyggeligt at kigge ned paa Slotspladsen, se disse mange Mennesker Hoved ved Hoved. Saadan har de staaet hele Eftermiddagen og ikke en Lyd. Denne Stilhed den minder om Lig.

³²*Meneder*: En der sværger falsk. 1. led er egentlig et adjektiv, der betyder "falsk". "Mened" betegner i juridisk sprogbrug det at fremsætte en usandhed eller fortie en sandhed under ed. [ODS]

- (336) OLASON: Giv Tid! Hylet kommer nok. Det er Sejselnochs sidste Trumf. Revolutionen er han dødsensangst for. Den kan skylle ham over Ende. Saalænge han er paa fri Fod, deler han sin Tid med at true med Revolution, naar han er hos os, og besværgede den, naar han er hos sine egne.
- (337) KONGEN: Jeg har altid troet, at naar man havde sin Samvittighed i Orden, saa kunde man aande frit. Hvorfor gaar jeg saa med det Klem over Mellemgulvet? Kuhn er nu heller ikke den Mand, der lukker sin Mund op. Han kunde godt have udsendt et Par Communiqueer,³³ saa de brave Folk var fri for at staa dernede og fryse. Det er ikke helt fair mod Folket. (*Pause.*) Jeg er vant til, de nikker og vifter. Dette her — uha!
- (338) EN TJENER: Medlem af Kammeret Sejselnoch begærer indstændigt Deres Majestæt i Tale.
- (339) KONGEN: Saa? — Var Førsteministeren her dog.
- (340) TJENEREN: Det er ikke om Politik, siger han, men om Deres Majestæts Person.
- (341) KONGEN: Naa — nej — jo — naa. Lad ham komme. De, mine Ministre bliver her jo.
- (342) OLASON: Ja, vi bliver her.
- (343) SEJSELNOCH: (*ind*) Det er nødvendigt uopholdeligt at indlede Forhandling med — —
- (344) KONGEN: Man sagde mig, det var om min Person, De vilde tale.
- (345) SEJSELNOCH: Vil Deres Majestæt ikke forhandle, kan jeg ikke i Længden svare for, hvad der vil ske Deres Majestæt.
- (346) KONGEN: Mig?
- (347) SEJSELNOCH: De ser selv, Slotspladsen vrimler.
- (348) KONGEN: Af Folk, der staar meget pænt.
- (349) SEJSELNOCH: Fordi jeg har paalagt dem det. Men vil Deres Majestæt ikke bøje sig...
- (350) KONGEN: Truer De mig?
- (351) SEJSELNOCH: Tiderne er til Alvor. Ja, vi truer. Og truer vi er det ikke Fusk. Da truer vi intet mindre end Livet.
- (352) FALERENNE: Er det en Tone mod Landets Drot?
- 34
- (353) KONGEN: Saa det gør De. De truer. Hvad er Livet for mig i Sammenligning med mit Folks Lykke? Den kan De true mig med, jeg sætter over Styr, saa begynder jeg at blive bange. Saa De troede, jeg vilde slaa om, naar jeg hørte, jeg selv kunde komme i Klemme. Kan De se, De kommer ud!

³³*Communiqueer*: Fransk ord for meddelelse fra en regering eller anden myndighed, fx en hærs ledelse. [ODS]

³⁴*Drot*: Bruges i dag som en poetisk betegnelse for konge eller fyrste. Beslægtet med ”dronning”. [ODS]

- (354) SEJSELNOCH: Vogt Dem!
- (355) OLASON: Tænk over, hvad De gør.
- (356) KONGEN: Jo, jeg skal tænke —! Ud! er der ikke en Lakaj, der kan fjerne ham!
- (357) SEJSELNOCH: Forraader De Folket, skal jeg sørge for Dynastiets³⁵Dødsdom, min Herre.
- (358) KONGEN: Væk med ham! væk siger jeg. (*Sejselnoch ud*) . Saadan en Hund, ja, det kaldte jeg ham. Jeg siger, saadan en Hund. Tror han nogen for hans Skyld vil lægge Kongen et Straa i Vejen. Her staar mit Folk, der saamænd ikke er blevet alt for hensynsfuldt behandlet, og venter og tier og — Hvad er det? (*Raab udefra: Ned med Kongen!*)
- (359) OLASON: Man kan høre, han er naaet ned.
- (360) KHURA: Nu spiller han Trumfen ud.
- (361) KONGEN: Jamen — de maa have misforstaaet — — jeg vil tale til dem.
- (362) FALERENNE: Nej, for Himlens Skyld, Herre Konge.
- (363) OLASON: Det kan der ikke være Tale om, Majestæt.
- (364) KONGEN: Jeg vil tale til dem, siger jeg. Jeg skylder mit Folk, at det ved Besked.
- (365) FALERENNE: Hvad griber vi dog til?
- (366) WILLI: (*ind*) Godaften.
- (367) ALLE: Aah Gudskelov.
- (368) WILLI: Jeg blev opholdt ude. Nyhederne fra Hæren er ikke de bedste. Verge har dristet sig for langt frem.
- (369) FALERENNE: Hans Majestæt ønsker at tale til Folket. Vi har ment at maatte fra-raade ...
- (370) WILLI: Ja, Deres Majestæt gør bedst i ikke at vise Dem i Aften. Krigsminister Khura, maa jeg tale med Dem. Vil De følge mig over i den anden Fløj. Ingen kan faa Adgang til Kongen, og Deres Majestæt maa holde Dem fra Vinduerne (*ud*) .
(*Raabene stiger: Ned med Tyrannen! Og andre Raab: Willi Kuhn! Landsforræder!*)
- (371) KONGEN: Hvor er dette sørgeligt. — Stormer de Slottet nu?
- (372) FALERENNE: Jeg dækker Jer med mit Legeme, Herre Konge. (*En Skikkelse har vist sig klatrende i Espalieret.*)
- (373) KONGEN: (*skyder Falerenne til Side*) Hvem er De? hvad er det for en Maade? Emil? dig?
- (374) EMIL: Ja, det er mig. Jeg fandt ud af, at Espalieret maatte kunne bære mig.
- (375) KONGEN: Emil! at du staar hos mig nu! Jeg synes, jeg er glad ved det. Sig mig et Trøstens Ord i denne Jammer.

³⁵Dynastiets: Græsk ord ("dynasteía") for en adelig slægt, som har regeret uafbrudt i flere generationer, fyrstehus. [ODS]

- (376) EMIL: Du har lukket din Dør for dit Folk. Jeg, du saa tit har kaldt din bedste Ven, har hamret forgæves paa din stængede³⁶Jernport, ude af Stand til at standse Lavinen, der ruller frem mod vort elskede Land.
- (377) KONGEN: Min Samvittighed er ren.
- (378) EMIL: Hvad vil du med Trøsteord, naar din Samvittighed er ren?
- (379) KONGEN: Jeg har taget min Beslutning. Og Sejselnoch — den Hund — kom her og truede mig paa Livet.
- (380) EMIL: Ved du, hvad den Mand, du nu smæder og før fornærmede saa groft, ved du, hvad han gør nu? staar dernede midt i Forbitrelsens sydende Hav og tager dig i Forsvar og prøver at gyde Olie paa Sindenes oprørte Bølger.
- (381) KONGEN: Gør han det! Tænk! her før var han unfair imod mig.
- (382) EMIL: Han var ført af Fortvivlelsen, han brugte et galt Vaaben. Hvad griber en Mand ikke til, naar hans kæreste staar paa Spil? Hellere burde du have forstaaet den Mands Sjælekamp end følt dig krænket i din trygge Forfængelighed.
- (383) KONGEN: Aah, hvor en Ting dog kan ses fra mange Sider!
- (384) EMIL: Kong Ulf, har du tænkt Sagen til Bunds, før du tog saa skæbnesvanger Beslutning? Er du sikker i din Sag?
- (385) KONGEN: Hvor kan man tænke, til man er sikker? Jeg har tænkt saa stort et Stykke, jeg er naaet dertil. Men der kan jo komme en anden, der er bedre begavet og kan tænke det Stykke længere. Og der kan komme en tredie, ikke sandt? Hvordan skulde det være muligt at tænke sig sikker i en Sag?
- (386) EMIL: Du har besluttet at slippe Had og Mord løs over et fredeligt Folk, at omstyrte din Fars og Bedstefars stolte Værk, at sidde med Blod paa Hænderne i Tyranniets Purpurkaabe³⁷ og se dit Lands Ungdom forvandles til Invalider. Og det har du gjort i et Lune, uden Overbevisning. Kong Ulf, Kong Ulf, hvor er du vildledt.
- (387) KONGEN: Du maa ikke tage min Tro paa min Samvittighed fra mig. Saa er du ikke min Ven.
- (388) EMIL: Nu skal jeg sige dig et, der er sikkert, og hvor ingen kan tænke længere: Intet er værre end Døden.
- (389) KONGEN: Aah, jeg synes ikke, det var saa slemt, om jeg døde nu.
- (390) EMIL: Ikke for dig, men for Dronningen, for din lille Søn, for de Folkets Millioner, der elsker dig. Hvordan skal vi kunne undvære dig? Krig og Revolution, husk det betyder ikke blot: døde, det betyder ogsaa Enker og faderløse Børn. Det betyder et gabende Saar, tilføjet Folket, ulægeligt i mer end et Slægtled. Har min Bror bildt dig ind, der følger Solskin efter dette? Gravens Krater er saa saa dybt, at derned naar ingen Sol.

³⁶stængede: Ældre ord for "at sætte en stang eller bom for noget", "at spærre". [ODS]

³⁷Purpurkaabe: Purpurfarvede (rødviolette) beklædningsgenstande mv. blev båret af bl.a. fyrster og kardinaler som et tegn på værdighed. [ODS]

- (391) KONGEN: Du har Ret! jeg ser, du har Ret. Og nu mærker jeg for første Gang i mit Liv, jeg er fejj. Jeg har ikke Mod til at skyde mig.
- (392) EMIL: Hvad er det for Snak? Du skal tværtimod leve.
- (393) KONGEN: Jeg har ødet mit Folk! Aah, om det kunde gøres om!
- (394) EMIL: Men det kan det jo. Det er ellefte³⁸Time. Men det kan naas endnu.
- (395) OLASON: (*nærmer sig*) Deres Majestæt.
- (396) KONGEN: Stille! Jeg taaler ingen Afbrydelse! (*Olason ud*) .
- (397) EMIL: Kong Ulf, nu er du større end den, der indtager en Stad. Nu sejrer du over dig selv. Giv mig din Haand. Min Ven! min Ven! — Lad Sejselnoch komme.
- (398) FALERENNE: Tror I, Herre Konge, at det er forsvarligt...
- (399) KONGEN: Stille! Jeg har intet mere at høre af de Mænd, der har ført mig frem til denne onde Stund.
- (400) SEJSELNOCH: (*ind*) Deres Majestæt. Solen gryr over Donland. Folkets Mund vil prise Deres Daad.
- (401) WILLI: (*ind med Olason*) De tager fejl, Hr. Sejselnoch. Solen gryr ikke midt om Natten. Det er højest Nymaanen, der staar op.
- (402) EMIL: Vi ænsrer ham ikke.
- (403) SEJSELNOCH: Godaften, Hr. — Kuhn!
- (404) KONGEN: Ja, ud paa Altanen — ud til mit stakkels Folk!
- (405) EMIL: De vil juble dig i Møde.
- (406) WILLI: Jean og Christophe! (*To Gardister ind.*) En Mand er brudt ind til Kongen i et Anfald af statsfarlig Hysteri. Bring ham til Taarnkammeret.
- (407) EMIL: Er du gal! Ser du ikke, Kongen — —
- (408) SEJSELNOCH: Hahaha.
- (409) KONGEN: Nej! holdt! disse Mænd maa I ikke røre. Jeg forbyder det. Jeg ønsker selv at forlade denne Stue ved Hr. Kuhns Arm. Bring mig min Hat og Frakke.
- (410) WILLI: Ved *min* Arm? Med Glæde, Deres Majestæt. Mine Ministre, forlad os! Jean og Christophe, Hs. Majestæt er træt af denne anstrengende Dag. Kongen ønsker at begive sig til sit Gemak.
- (411) KONGEN: Hvad gør jeg? hvad er dette?
- (412) EMIL: Sejselnoch, her. Ingen faar Lov at røre Kongen.
- (413) WILLI: Vagten! (*Vagten ind*) . Disse to Mænd vover at hindre Hs. Majestæt i at begive sig til Ro. Før dem til Fængslet.
- (414) KONGEN: Jeg forbyder....
- (415) WILLI: Jean og Christophe! Hans Majestæt ønsker at begive sig til Ro strax!

³⁸*Det er ellefte Time:* Reference til NT: Matt 20,1-16, som handler om vinbonde-lignelsen: ”Sådan skal de sidste blive de første, og de første de sidste”. Her er udtrykket anvendt i den vanlige betydning ”i sidste øjeblik”.

(416) SEJSELNOCH: Lægger han Haand paa Landets Konge? Lægger han Haand paa det danske Folks Drot?

(417) WILLI: Til Taarnkammeret med de to Herrer. Deres Majestæt, De ønskede at forlade Stuen ved min Arm. Her er den. Og bliver der Uro paa Pladsen, Dr. Khura, saa meddel det danske Folk, det skal i Seng.

4. Akt: IV

FJERDE FASE

Helbredelsen.

Tre Fjerdingaar efter.

(418) KONGEN: Som Solen dog skinner i Dag. Den har rigtignok taget sit Lykønsknings-smil paa. Den vil ogsaa gratulere med det nye Donlands Fødsel. Ja, Fødsel! der er jo gaaet netop 9 Maaneder siden Undfangelsen; den var der ikke noget lysteligt ved. Men nu — ja, hvor er jeg lykkelig — og taknemmelig over for Gud — og over for Dem, kære Førsteminister. Ja, for hvordan var det gaaet uden Dem? Den Aften, De hjalp mig i Seng — at De kunde det! Det kalder jeg Mod! Og De *har* jo tilgivet mig, jeg svigtede Dem. Det kalder jeg Storsind! — og De siger ikke noget! Nej, De er Dem selv lig. Jeg maa lige ind til Dronningen. Skade, hun maa ligge i Sengen paa denne Triumphens Dag. (*Ud.*)

(419) WILLI: Jean og Christophe! hent Redaktør Kuhn!

(*Pause.*)

(420) EMIL: (*ind, udmagret, elendig, i Fangetøj*)

(421) WILLI: Emil! Bror! hvad har du saa at sige mig i Dag?

(422) EMIL: Jeg hader dig.

(423) WILLI: Altid det samme. Hver Dag i dette sidste halve Aar har du givet mig det Svar.

(424) EMIL: (*tier*)

(425) WILLI: Jeg har ellers en Nyhed til dig. Du faar din Frihed i Dag.

(426) EMIL: Den har jeg ikke bedt om.

(427) WILLI: Derfor ved du vel heller ikke, hvad du skal bruge den til.

(428) EMIL: Jo.

(429) WILLI: Til hvad da?

(430) EMIL: Til at faa dig myrdet.

- (431) WILLI: Bror! Emil! Jeg førte mit Folk ind i Krigens Lidelse, fordi jeg vilde dets Lykke. Jeg førte dig ind i Fængslets Lidelse, fordi jeg vilde din Lykke. For Lykken avles af Lidelsen.
- (432) EMIL: (*tier*)
- (433) WILLI: Eller paa en anden Maade. Jeg saa Folket, jeg saa dig lide af en Kræftsygdom, Illusionsstoten, farlig til Døden. Jeg har vovet Operationen.
- (434) EMIL: (*tier*)
- (435) WILLI: Ja, Bror, jeg har ladet dig leve i din Celle i denne lange Tid i fuldstændig Uvished. Kun din Hustrus Død for egen Haand lod jeg meddele dig.
- (436) EMIL: (*tier*)
- (437) WILLI: Om Revolutionens Forløb ved du intet, om Krigens ved du intet. Og om Menneskene tror du stadig, at de er Engle, i Stand til at raade sig selv og andre, alle Engle, undtagen Djævelen, mig.
- (438) EMIL: (*tier*)
- (439) WILLI: Emil, her skal være Fest i Dag. Fra Sidekabinettet vil du kunne høre alt, hvad der siges, og se alt, hvad der sker. Naar den sidste Tale har lydt, har Gud afgjort, om din Stær³⁹ er blevet fjernet eller ikke. Da er du fri og kan gaa.
- (440) EMIL: (*tier*)
- (441) WILLI: Men for at gaa skal du igennem dette Værelse, og i denne Stol sidder jeg. Paa Bordet der ligger, som du ser en Revolver. Den er ladt. Saa brug den, hvis du har Lyst.
- (442) EMIL: (*tier*)
- (443) WILLI: Paa Gensyn, Tvillingbror! Har du slet intet at sige mig?
- (444) EMIL: Jeg hader dig — og du er en banlyst Mand. Min Forbandelse ligger over dig ...
- (445) WILLI: Ja, indtil Broder ligger for Broders Fod og trygler om Tilgivelse. — Farvel saa længe. (*Peger ind mod Sidekabinettet. Emil gaar derind*).
- (446) KONGEN: (*ind*) I Aarhundreder vil Donland nyde godt af denne Lykke. Nu skal vi først høre Talen. Og bagefter kommer Deres Bror fri. Det er næsten det, jeg glæder mig mest til. Naar han hører og ser, hvordan det er gaaet, vil han indse sin Fejltagelse, og vi skal være Venner som før. Se Slotspladsen! Aldrig er nogen af mine fyrretyve Forgængere hyldet af en saa jublende Skare. Hvor skal vi være gode mod Invaliderne! — Hør nu synger de Fædrelandssange. Aah, kære Gud, hvor det dog er smukt — Minderne — Minderne fra de tusinde Aar! — Godmorgen, Hr. General! Velkommen! Saa kan vi gaa ud paa Altanen — Hr. Kuhn!
- (447) WILLI: Jeg bliver her.
- (448) KONGEN: Her? Nej, det gaar aldeles ikke an.

³⁹Stær: Betegner en øjensygdom, der medfører delvis eller hel blindhed. [ODS]

- (449) WILLI: Jeg skal komme senere.
- (450) KONGEN: En sære Mand! Saa gaar vi to, Hr. General; (*De hilser med øredøvende Jubel. Willi har sat sig i Stolen derinde*).
- (451) BISKOP SEHNIL: (*paa Talerstolen derude*) Kong Ulf den Sejstende til Donland! ”Ved Gud vandt vi Kraft og han nedtraadte vore Fjender”. Saadan sang en Konge i den gamle Pagt. Saadan kan en Konge gentage det i Dag. I fast Enighed sluttede vort Folk i Prøvelsens Time efter de første Dages Forvirring Kreds om vor Konge og den Mand, han kaarede til sin Højrehaand. Og den Gamle af Dage, Ordenens og Viljens tavse Gud, gav os Sejr. Thi Kristendom er Selvhengivelse til Døden. Vort Folk betalte Prisen og fik Lønnen og løfter i Dag sin Lovsang mod Evighedens Trone. (*Jubel.*) Leve vort Fædreland! Leve vor Konge!
- (452) SEJSELNOCH: (*paa Talerstolen*) Donlands samlede og sejrige Folk! Naar man har ment, jeg skulde tale i Dag, er det for at understrege vor Biskops Ord om det danske Folks Samdrægtighed. Der var et Øjeblik, da mit Parti, det skal tilstaas ærligt — ikke mægtede at overskue Situationen. Men i et kritisk Sekund fremtraadte af Folket den Storhed, der snart forstod at samle os alle. Mit Parti og hele det danske Folk har lært saare meget i denne Tid. En Fremtid er født for vort Folk. Een Mand har vist Fremtid, Udsyn og Klarsyn og vil nu samle alle Kræfter i Folket om sig til videre Opbygning af det grundlagte Værk. Leve vor store Statsmand, leve Willi Kuhn! (*Skrig og Jubel. Kongen vil tale, men kan ikke komme til. Raabene paa Willi stiger.*)
- (453) WILLI: (*frem*) En Stat kan kun bestaa ved Samvirken af 3 Faktorer: Guds Naade, een Mands Vilje, og de manges Pligttroskab. Vi takker Gud, der gav os Lidelsen, for Naaden, Kongen, der fastholdt sit Maal, for Viljen og Generalen og vor tavse Hær for Pligttroskaben. Generalen og Hæren leve! (*Drøn af Hyldest. Willi vender sig og gaar ind og sætter sig i Stolen. Glimt af Smerte? eller af Spot? — hvem ved det — jager hen over hans Ansigt, hvergang hans Navn bæres ind til ham. Da kommer hans Bror*).
- (454) EMIL: (*vakler hen til hans Stol, griber hans Haand og synker ned for ham*) Willi! Willi! tilgiv mig!
- (455) WILLI: (*stryger hans Haar*) Lille Bror, lille kære Bror! Gør det saa ondt at miste Troen paa Menneskene?